

רב־שיח על תולדות האקדמיה ותפקידיה

19 ביוני 1984

בהשתתפות: א"א אורבך, ר' בקי, א' דבורצקי, י' יורטנר, ב' מזר, מ' סלע, נ' רוטנשטריך י' תלמי

שמואל הנגיד הייתה להכין רשימה של מדענים יהודיים בעולם. פעולה זו נכשלה כי לא קיבלה את התנופה הדרושה. שנים רבות עסקו בכך. עלתה גם שאלת מעמדם של מדענים לא יהודים. היה ברור שצריך לבחור חברי האקדמיה ונהוג שהאקדמיה מנציחה את עצמה על ידי בחירת חברים חדשים. לכן הוחלט שהמדענים שיציעו שלושת המוסדות להשכלה גבוהה שהיו קיימים אז יהיו החברים הראשונים. פרופ' אורבך: תחילה הציעו שכמה חברים שעברו גיל מסוים יהיו חברי כבוד, אבל הצעה זו בוטלה.

פרופ' רוטנשטריך: לגברת ון־ליר הייתה איווה הרגשה של אחדות היקום והעסיק אותה המשבר של המדע המערבי על רקע השואה. היא ראתה את הקשר בין המדע המערבי ובין השואה וחיפשה נתיב חדש. היא חשבה שהכיוון החדש של הגישה אל המדע יתגבש בירושלים. בין המניעים של דוד בן־גוריון הייתה דעתו שהאקדמיה היא אחד המאפיינים של המעמד הממלכתי והיא מוסיפה למגוון האפיונים של המעמד הזה. זלמן ארן, שהחליף את דינור, לא האמין בדבר זה. כשהתכנסו באולם הסנט והוכרז על הקמת האקדמיה הוא ישב על ידי ואמר בידיש בשמו של ותיק ממועצת פועלי תל־אביב שאי אפשר לכוון איגוד מקצועי של נמלים, כי הנמלים אוכלות זו את זו ולעולם לא יתארגנו. לפי תפיסתו האקדמיה הייתה איגוד מקצועי של אנשי מדע. בן־גוריון רצה לכנות את הגוף החדש 'בית ועד', אך כדי לתת לו מעמד בין־לאומי חשב שיש לקרוא לו בשם אקדמיה. בשל פעילותו הרבה של אהרון קציר היה מובן מאליו שיהיה הנשיא הראשון, אבל ברגע האחרון חשבו שצריך להציע את זקן הדור, בובר. קציר הסכים ובובר נבחר. הוא לא סיים את הקדנציה שלו וקציר נבחר לנשיאה השני של האקדמיה.

בן־גוריון העריך את חלקה של משפחת ון־ליר. לקבלת הפנים בהשתתפותו במלון המלך דוד הגיעה הגברת ון־ליר.

פרופ' אורבך: בשנת 1958 אמר בן־גוריון שהגיע הזמן להקים את האקדמיה, לאחר

שנחליט מי יכולים להיות החברים הראשונים באקדמיה ומעצבי דמותה. הוא הזמין אותנו כנשיאי האוניברסיטה העברית והטכניון והציג את עצמו כנציג מכוון ויצמן.

עד היום יש באקדמיה מעט מאוד חברים מהמוסדות האחרים. אנחנו ראינו באקדמיה מפעל בעל חשיבות רבה. היה הכרח שיקום במדינת ישראל, אם אפשר בירושלים, מוסד שייצג את המדע והמחקר בארץ ויפעל להידוק הקשרים עם מוסדות בחו"ל, לקידום המחקר בארץ, לקשר בין שלושת המוסדות להשכלה גבוהה. רצינו לערב בזה במידת האפשר את הממשלה. דובר הרבה על פרסומים. כבר אז דובר גם על ארגון קונגרסים. חשבנו שהאקדמיה יכולה לעמוד במשימה זו - ואני מוכרח להגיד שמקצת החזון התגשם.

פרופ' דבורצקי: זו לא הייתה יזמה של המוסד לקידום האדם, כי אהרון קציר הוא שהאיץ בגב' ון־ליר. גב' ון־ליר רצתה משהו לקידום רוח האדם וגישה עוררה התנגדות בקרב המדענים. בן־גוריון היה סבור שבעולם היו רק שני עמים גדולים - היוונים והיהודים - והיה מציג את תורתו בהתלהבות. גישתו של דינור הייתה דיסציפלינרית יותר. אני מודה שהייתי בין אלה שהתנגדו להקמת האקדמיה. התנגדתי משום שלא ראיתי פונקציה ייחודית לאקדמיה שאינה מתמלאת ממילא, וחשבתי שהקמתה תוסיף עוד מקור קנאה מצד מי שלא יהיו חברי האקדמיה. הרוב דיברו נגד הקמת האקדמיה. בסופו של דבר, שנים לאחר הקמת האקדמיה, נוכחתי שבדיעבד היה צורך רב באקדמיה דווקא מפני שמספר המוסדות להשכלה גבוהה גדל, ועל כן נועד לאקדמיה תפקיד שעד אז לא היה קיים. בעבר נהוג היה שבעניינים מסוימים מכריעה האוניברסיטה. האוניברסיטה ומכון ויצמן היו קרובים מאוד זה לזה, ובעניינים הנדסיים טיפל הטכניון, אך עם ריבוי המוסדות נוצר הצורך במוסד שיהיה מוערך ומקובל כגוף בלתי תלוי ובלתי אינטרסנטי.

בן־גוריון ראה באקדמיה את המרכז המדעי של ישראל ושל העם היהודי. אחת הפעולות הראשונות שהתחלנו בהן עוד כשישבנו ברחוב

פרופ' אורבך: מי יזם בעצם את רעיון הקמת האקדמיה? היזמה באה בעיקר מדוד בן־גוריון, מבן־ציון דינור ומהמוסד שנקרא 'מרכז לתרבות האדם' או מרכז ון־ליר. הגברת ון־ליר הזמינה מפעם לפעם אנשי מדע והעסיקה אותם בפתרון בעיות העולם. אחד האנשים החביבים עליה היה אהרון קציר ז"ל, והשתתפו גם מלומדים שלימים יהיו חברי האקדמיה. בשיחות האלה עלה הרעיון 'כי מציון תצא תורה' - המטיל על אנשי המחקר והמדע בישראל למצוא דרכים מתוך המדע לחידוש פני החברה ולתיקונה. נוצר קשר בין האידיאולוגיה ובין הפיתוח המדעי. בשנת 1957, שלוש שנים לפני הקמת האקדמיה, הרציתי בוועדת ההסברה של קרן ון־ליר על אקדמיות בעולם - מה הן ומה תפקידן - ובארבעת העמודים הראשונים של ההרצאה הגעתי למסקנה שעדיין לא הגיע הזמן לדבר על אקדמיה במדינת ישראל, מפני שבסך הכל היו קיימים אז שלושה מוסדות להשכלה גבוהה ולמדע - האוניברסיטה העברית, הטכניון ומכון ויצמן - וכו חברות מדעיות, ובכל זאת בשני העמודים האחרונים הבעתי דעה חיובית יותר מתוך ראיית התפתחות הארץ - השאיפה לקלוט מדענים עולים וליצור קשרים עם אנשי מדע יהודיים בעולם. והוספתי עוד נימוק: להוציא את המדע בארץ מבדידות מסוימת. מי שדחף באמת היה בן־גוריון. הוא הביא את הדבר לפני הממשלה, והממשלה מילאה את ידו ואת ידי שר החינוך למנות ועד מכין להקמת האקדמיה. פרופ' מזר: האיש הפעיל ביותר בעניין האקדמיה היה דינור. בשבילו זה היה עניין כללי־יהודי ואוניברסלי. דובר שהחברים באקדמיה יהיו מן הארץ, אבל יהיו גם חברי חוץ. זמן רב אנחנו מתלבטים בבעיה זו. דובר על חברי חוץ יהודיים ולא יהודיים. תמיד הפתיעה אותי ההתעסקות הרבה של גב' ון־ליר בעניינים הכרוכים במרכז לתרבות האדם. אצלה זה היה ייעוד וחזון ובלעדיה לא היה קם הבית הזה. אהרון קציר ראה באקדמיה תכלית, צורך חיוני למדינת ישראל. יום אחד הוא הזמין למלון גת־רימון בתל־אביב את דורי ואותי כדי

שהמרכז הישראלי לקידום תרבות האדם הקציב סכום גדול לבניין והממשלה נתנה את הקרקע. בהתחלה חשבו על מדעים לחוד ועל רוח לחוד. חשבו גם על מדעי החברה לחוד ועל טכנולוגיה לחוד. בהחלטה דובר על מדינת ישראל ולא על העם היהודי. אבל מחובתה של האקדמיה של מדינת ישראל ליצור קשרים עם מדענים יהודים בתפוצות. את הדבר הזה הדגיש בן-גוריון כמה פעמים, ולא רק הוא. גם אהרן קציר היה שותף לגיוס אנשי המדע מן העולם. בן-גוריון אמר שבין מקבלי פרס נובל בעולם ב־1960 יש 15% יהודים ואיך ייתכן שהם לא יתרמו לעניינה של מדינת ישראל ולתחייתו של העם היהודי? הוא ראה את תפקיד האקדמיה לגייס מדענים מן העולם ולא רק של את הזוכים בפרס נובל.

פרופ' יורטנר: עד היום מתחבטים בנושא גיוס מדענים יהודיים וגיוס העולם המדעי בכלל לעזרת מדינת ישראל.

פרופ' סלע: אחד התפקידים החשובים של האקדמיה הוא לקשר בין מדענים בישראל ובין מדענים בחוץ לארץ. האקדמיה חברה בעשרות ארגונים בין-לאומיים והיא אכסניה לכינוסים. המגעים בין מדענים בעולם כיום חופשיים למדי והמגעים באזורים שבהם אין קשרים דיפלומטיים ויש רק יחסי עוינות הם דווקא בנושאים מדעיים. אולי בראשיתה האקדמיה לא התכוונה לקשרים האלה, אבל דווקא זה אחד ההישגים הגדולים שלה. אני סבור שעויות גדול הוא להכין רשימה של מדענים יהודים בלבד. צריך לעשות רשימת יידיים מובהקים שלנו בעולם המדע בעולם.

פרופ' יורטנר: אני נוטה להפריד בין יחסי החוץ המדעיים הפורמליים של מדינת ישראל, שהאקדמיה שותפה לביצועם, ובין גיוס מדענים לעזרת ישראל. אבל ישנו תפקיד חשוב לאקדמיה – לרתום מדענים מובהקים בכל רחבי העולם לעזרת המערכת המדעית של מדינת ישראל ולעזרת מדינת ישראל בכלל.

פרופ' תלמי: כדאי לבדוק את הבעיה של מדענים יהודים שלא נחלצו לעזרת מדינת ישראל בשנותיה הראשונות. אחרי המהפכה בברית המועצות הוקסמו מדענים יהודיים רבים, ליברלים ושמאלנים, מן החזון הסוציאליסטי כביכול ונסעו לתרום למהפכה ברוסיה. בשנים הראשונות של המדינה לא הייתה בין המדענים היהודיים בעולם נטייה לבוא הנח, אולי בגלל המלחמות. כשנוסד מכון

ויצמן עמדו לבוא ולעמוד בראש מחלקות מדעיות כמה מגדולי המדענים היהודיים בארצות-הברית, ובסופו של דבר הגיעו רק אחד או שניים. זו הייתה החמצה, אבל אי אפשר לזקוף אותה לחובת האקדמיה.

פרופ' מור: אני יכול להביא הרבה דוגמאות של אנשי מדע בעלי שם שרצו לבוא, אבל התנאים לא אפשרו זאת. התנגדתי לשיטה שנתקבלה, שאין לבחור חברי חוץ. הייתי בעד בחירת אישי מדע מחוץ לארץ לפי פרוצדורה שתיקבע ברוב קולות. הוחלט שלא לאשר הצעה זו. הצענו שיהיו חברים כמו שאול ליברמן המנוח – והוחלט שלא. לאחר שליברמן התיישב בירושלים החליטו בחיוב והוא נבחר. הגיע הזמן לחשוב על בחירת חברים היושבים בחוץ לארץ.

פרופ' סלע: מעצמות מדעיות כמו ארצות-הברית או אנגליה יכולות על אלף חברי אקדמיה למנות חמישים חברים מבחוץ, אבל אצלנו הבררה היא חמישים חברי אקדמיה וחמש מאות חברי חוץ או שלושים מיוחסים, שעל כל אחד מהם יהיו לנו אויבים רבים.

פרופ' אורבך: ב־3 בפברואר 1960 אמר בן-גוריון באולם הסנט של האוניברסיטה העברית: "אני יודע שטובי אנשי המדע שיושבים פה הביעו ספקות ופקפוקים אם יש צורך באקדמיה, אבל אני גם יודע, כשאנחנו הגענו לארץ וראינו את הארץ וידענו את הארץ כארץ זבת חלב ודבש, שאלנו איפה החלב ואיפה הדבש. והנה בינתיים הארץ מוצפת". באותה ההזדמנות טען טענות קשות נגד הוגו ברגמן, שבאותה הישיבה אמר שאיננו יודע אם בכלל יש מקום לאקדמיות. המדע – כך התבטא ברגמן – עשוי להביא כיליון על המין האנושי. בן-גוריון יצא בקצף עצום וטען: "איך אתה יכול להגיד דבר כזה? המדע יש בו ברכה!" ונאם נאום מלא התלהבות לטובת המדע מתוך אמונה ממשית. בובר נקט עמדה שבעיקרה קיבלה את דעתו של בן-גוריון, אבל היה בה גם כדי לצאת ידי חובת ברגמן. קציר הצטרף לדעתו של בן-גוריון.

בן-גוריון בוודאי הושפע מקציר. בפגישת לילה בביתו של קציר בתל-אביב התנהל ויכוח בשאלה אם המדע מביא ברכה לחברה. בן-גוריון לא פקפק בכך. בובר סיפר שביקר אצל איינשטיין ומצא אותו עצוב, ועצבותו, לדעתו של בובר, נבעה מחלקו במכתב שכתב לרוזוולט. הויכוח הסתיים בהסכמה כללית.

שלום ודינור, שנכחו באותה הישיבה, לא התייחסו כלל לוויכוח האידיאולוגי אלא רק לצד המעשי, לארגון, לעשייה, להוצאת פרסומים. דינור ינק מחלום קיים על האקדמיה – הצעתו של גרץ להקים "אקדמיה יהודית" במאמר הנושא את השם הזה. כמובן, הוא לא היה יכול לדבר על אקדמיה עברית ולא על אקדמיה לכל ענפי המדע. הוא הדגיש ענייני היסטוריה והציע שהאקדמיה תוציא לאור את המקורות של תולדות ישראל. האקדמיה היהודית לא קמה, ודינור רצה שהאקדמיה הישראלית תפרע את החוב. ואמנם אחת התכניות הראשונות שלנו היא הוצאת מקורות לתולדות ישראל. שלום ראה באקדמיה את המשך האקדמיה שהוקמה פעם למדעי היהדות בברלין. חלקו היה רב בעיצוב ההרצאות ובפרסומן. קציר השיג הישג גדול מבחינה מעשית כאשר קירב את קרן ון-ליר לעניין האקדמיה.

השאלה של חברי חוץ לא ירדה מן הפרק. היא עולה מדי פעם בפעם מחדש. באספה הכללית אחרי מלחמת ששת הימים גם אנשים שהסתייגו מהעניין של חברי חוץ ריככו את עמדתם. עיקר ההיסוס לא היה שלא ימצאו אנשים, אלא שאנחנו נוטלים לעצמנו איזו סמכות שלא מגיעה לנו. ועדיין הסיבה הזאת קיימת. אנחנו בסך הכול אקדמיה של חמישים חברים. איננו יכולים ללכת להבדלה בין יהודים ולא-יהודים, אבל מכיוון שאחוז היהודים בין גדולי המדע לא קטן, באופן אוטומטי יש אפשרות שיהיו יהודים ביניהם.

התעוררו גם בעיות מעשיות, למשל מה הם התחומים שהאקדמיה עוסקת בהם. ועדת יפתח יושבת עתה על עניין חלוקת הסמכויות והתפקידים ועל מקום משרד המדע. בוועדת שרף כבר דובר פעם על עניין שר המדע. זאב שרף הסכים לקבל עליו להיות יועץ אדמיניסטרטיבי של האקדמיה בתקופת הקמתה. הוא האיש שדחף את עניין קבלת חוק האקדמיה וניסוח התקנון. הוא עשה את עבודתו כתפקיד כבוד. הוא גם היה האיש של המועצה להשכלה גבוהה, שארן לא רצה לקבל במשרד החינוך. ועדת שרף דנה בכל העניינים, גם בבעיות של מדע, ולא זימנה את האקדמיה, אף על פי ששרף היה מעורב בענייני האקדמיה. הייתה ישיבת מליאה של האקדמיה שבה כמה מהחברים דיברו על מקומה של האקדמיה: עיסוק רק במדע בסיסי, הכללת המדע השימושי, עיסוק בענייני השכלה גבוהה. זה

היה גם כרוך בוועדת אד-הוק להערכת הדין-וחשבון שמסר זאב שרף, ויו"ר הוועדה היה א"ד ברגמן. הוא הציב לאקדמיה תפקידים כוללים ביותר. הוא חשב שהאקדמיה צריכה לעסוק גם בעניין ההשכלה הגבוהה וגם במדע בסיסי וגם במדע שימושי.

פרופ' בקי: מה הייתה עמדת האקדמיה כלפי העבודה של ועדת שרף? הייתי חבר בוועדת שרף והתרשמתי ששרף הקדים לראות הרבה זמן לפני ההתפתחויות שבאו אחר כך את הצורך של סידור יותר שיטתי של צמיחת המוסדות להשכלה גבוהה והצורך של התחשבות בבעיות ממלכתיות בעניין זה. המסקנות של ועדת שרף נתקבלו בעולם האקדמי בצורה שלילית למדי, משום שטענו שהיו בהן נטיות להקטין את החופש האקדמי.

פרופ' מזר: העניין בא מהשר יוספטל שהתעניין דווקא בשאלה הזאת, היה פעיל בהכוננת האוניברסיטאות לצרכים מעשיים לטובת המדינה ושאלו לצמצם את סמכויות הנהלות האקדמיות של האוניברסיטאות.

פרופ' יורטנר: כיצד גובשו התפקידים המרכזיים של האקדמיה כפי שהוגדרו בחוק?
פרופ' דבורצקי: ועדת התקנון העתיקה את הנוהג באקדמיות מערביות אחרות. דנו אם להקים אקדמיה במתכונת המערבית או אקדמיה במתכונת מזרחית שהיא בעלת מכוני מחקר משלה. הוחלט על מתכונת מערבית, כדי שהאקדמיה לא תופיע כמתחרה על תקציבי מוסדות אחרים וגם כדי שיהיה לה מעמד בלתי תלוי. תפקיד ייעוץ קיים במרבית האקדמיות.

פרופ' סלע: בארצות-הברית הממשל מרבה להיוועץ באקדמיה. כמה פעמים האקדמיה ביקשה הממשלה עצה מן האקדמיה ובאיזו מידה האקדמיה לקחה יזמות וטיפול בנושאים דוחקים בממשלה?

פרופ' דבורצקי: הממשלה פנתה לאקדמיה בעניין התכנון האורבני של המדינה. לצורך זה הקמנו ועדה בראשות פליקס ברגמן, אך העניין נפל. הופכה ההבטחה שלא תקבענה עובדות חדשות עד שהוועדה תגיש את מסקנותיה. האקדמיה של ארצות-הברית רכשה לעצמה מעמד שאין דומה לו בשום אקדמיה בעולם המערבי. רוב תקציבה מבוסס על חוזה מחקר והשלטונות מזמינים ממנה מחקרים בנושאים חשובים ומתייחסים אליהם במרב הרצינות. לנו וגם לחברה המלכותית הבריטית אין מעמד דומה. כדאי להזכיר שהאקדמיה הייתה שותפה

פעילה בהחלטה להקים את האוניברסיטה בבאר-שבע.

פרופ' אורבך: בוועדה הזאת כיהנו שנינו וגם אהרון קציר ועמוס דה-שליט. בעקבות החלטות הוועדה נערך דיון במליאת האקדמיה, והיו חברים שערערו על שקיבלנו את התפקיד הזה ושבעצם קבלתו חייבנו את האקדמיה. את הוועדה הרכיבה הממשלה על טהרת חברי האקדמיה. אנחנו טענו שפעלנו באופן אישי. בוויכוח על דין וחשבון שרף הייתה ועדת אד-הוק שהעריכה את הדו"ח וחבריה היו א"ד ברגמן - יו"ר, עמוס דה-שליט ואני. ברגמן טען שיש לקבוע פעם אחת ולתמיד אם האקדמיה היא גוף שצריך רק לייעץ או גוף בעל סמכויות שצריך גם לפעול. הוא גם שאל אם האקדמיה צריכה ליטול יזמה ולפעול, ואם האקדמיה מוכנה להגדיר את התחומים שבהם היא צריכה לייעץ או לפעול. האקדמיה היא גוף שבסמכותו לטפל במדיניות מדע, במחקר הבסיסי, במחקר השימושי ובהשכלה הגבוהה. הדברים האלה, שברגמן הציגם בקיצוניות, לא היו דעת כל הוועדה, אבל בוויכוח שהתקיים אז באקדמיה בשאלה אם צריך או לא צריך להיות שר מדע ומשרד מדע אלה היו שאלות בסיסיות. המציאות הביאה לאקדמיה דברים שלא חשבו עליהם מראש, למשל את הקרן למחקר בסיסי, כעת אחד העיסוקים החשובים והגדולים של האקדמיה.

פרופ' דבורצקי: בפרוטוקול משנת תשכ"ה נכתב: "לאור העובדה שבישיבותיה האחרונות של החטיבה למדעי הטבע גברה הדעה כי מחובת האקדמיה לייעץ לממשלה גם ביזמתה היא בתחומים המוגדרים בחוק, דנה המועצה בשורה של שטחי פעולה שעל האקדמיה כגוף ממלכתי ליזום ולכוון. להלן רשימת הפעולות שהוחלט עליהן."

עוד דוגמה ליזמת האקדמיה היא הקמת הקרנות בארד ובירד למחקר חקלאי ולמחקר תעשייתי. היינו שותפים בהקמתם ובהפעלתם של כמה מוסדות, ביניהם המכון לחקר הפיזיולוגיה של חרקים בניירובי ICIPe. פעילות חשובה אחרת נעשית במוסדות בין-לאומיים ובראש ובראשונה ב'איקסו'. היינו בין היוזמים להקמת הוועדה Free Circulation of Scientists והיינו גם היוזמים - תוך מלחמה קשה בלנינגרד - להקמת הוועדה Safeguards of Science. בוועדה בבלגיו, שיום פיליפ הנדלר, התחילה הפעולה למען חופש

התנועה של מדענים. עמדתנו הייתה נחרצת ותרמה לפעולות שנקטו.

פרופ' רונשטרייך: הייתה יזמה של ארנסט ברגמן לטיפול באוניברסיטאות. התמורות שחלו קשורות בהקמת מוסדות כגון המועצה להשכלה גבוהה, מוסד שלא היה פעיל ממש עד הקמת הוועדה לתכנון ותקצוב, משום שלא היה לו גוף אקזקוטיבי.

בעניין הקרן למחקר בסיסי זכורה הישיבה שיום ארנסט דוד ברגמן ז"ל. ות"ת קיבלה את כיוון הפעולה הזו, והקרן היא עתה חלק מתקציב ההשכלה הגבוהה.

אפרים קציר יזם את הדיונים על מחקר יישומי. כל עוד היה בתפקיד נשיא נתן דחיפה לעניין זה למרות התנגדות המוסדות. אם משרטטים את המפה של פעילויות האקדמיה, צריך לקחת בחשבון את יחסי הגומלין עם המוסדות שקמו בינתיים, וחשוב מאוד שיוסיפו להתקיים.

פרופ' מזר: הייתה מחשבה שאולי צריך להקים כמה אקדמיות אך החליטו להקים אקדמיה אחת שיש לה שתי חטיבות. השאלה אם המצב הזה מעכב התפתחויות בשטחים כגון רפואה ומשפטים. ייתכן שיש ערבוב תחומים בחטיבה למדעי הרוח עם כלכלה ועם חברה.

פרופ' תלמי: ארנסט דוד ברגמן דחף את המחקר הבסיסי. בשנים הראשונות נתקבלה מן הממשלה הקצבה ישירה זעומה, והיו שנים ששאלתי את עצמי אם יש טעם לחלק את הסכום הזה. אבל כשהוקמה ות"ת וקיבלה עוד תקציבים התחילה הפריחה של הקרן, אף שעדיין היא זעומה ואינה מספקת את הצרכים. המצב היום בשטחי המדע באמת משביע רצון, והרבה דברים שאולי האקדמיה הייתה נקראת לעשות ולעודד נעשים בידי המוסדות. למשל, האקדמיה תומכת בכנסים מדעיים, אבל כנסים מדעיים רבים קיימים גם בלי התמיכה הצנועה של האקדמיה.

עלינו לחשוב במה האקדמיה יכולה לתרום תרומה ייחודית בתוקף מעמדה מעל ומעבר לדברים הנעשים היום.

פרופ' בקי: ייעוץ צריך להתבסס על מחקר שיטתי והדבר דורש מנגנון, שמטבע הדברים, אין לאקדמיה. לכל ייעוץ צריכים לאסוף חוקרים מבחוץ, לכן את הביקורת העצמית על שהאקדמיה לא עסקה בייעוץ אפשר להבין על רקע התנאים.